

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 8 april 1893, kl. 12 midd.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskolelärares enke- och pupillkassa.

På grund af en inom Andra Kammarerna af herrarna *E. Hammarlund*, *F. Berg*, *A. F. Liljeholm* m. fl. väckt motion, n:o 113, har i deröfver afgifvet betänkande sagda kammarernas första tillfälliga utskott hemställt: att kammarerna, med bifall till motionen, måtte för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida — utan höjning af vare sig statsbidraget eller delägarnes afgifter — en sådan förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskolelärares enke- och pupillkassa må kunna ega rum, att dels de lägsta pensionerna beräknas efter belopp, motsvarande 700 kronors delaktighet, dels samtliga pensioner utgå med högre procent af delaktighetsbeloppet än hvad nu är fallet, samt att Kongl. Maj:t ville till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill utredningen kan föranleda.

Vid föredragning af detta ärende biföll Andra kammarerna hvad utskottet sålunda hemställt; och har, efter delgifningen af detta beslut, Första Kammarerna för yttrande hänvisat detsamma till sitt andra tillfälliga utskott.

Den beredning, som inom Andra Kammarerna kommit ifrågavarande ärende till del, visar, att det i sig innefattar ett för landets folkskolelärarepersonal redan mångårigt önskningsmål, om hvars behjertansvärda beskaffenhet blott en mening torde kunna hysas. Det gäller nemligen hufvudsakligen frågan, huruvida icke pensionsbeloppen för dessa lärares

etterlevvande enkor och barn skulle kunna något förhöjas. Enligt gällande reglemente för här ifrågavarande pensionskassa utgår pensionen för ensam enka med 20 proc. af den lön, efter hvilken tjensten är delaktig i folkskolelärares pensionsinrättning, för enka med ett eller flera pensionsberättigade barn med 30 proc., för ett ensamt barn med 10 proc. och för två eller flera barn med 20 proc. af samma lönebelopp. Då delaktighetsbeloppet från början af år 1892 vore lägst 700 kronor, utgjorde pensionen hädanefter i regeln 140 kronor för ensam enka och 210 kronor för enka med barn, under det att för redan afgångna folkskolelärares enkor pensionen kunde vara lägre än 140 kronor; vid 1890 års slut funnos tjuguo enkor, hvilka för egen del erhöilo blott 80 kronor, tolf hvardera 100 kronor och tvåhundra-tre-tio-fyra hvardera 120 kronor. Det är förklarligt att man önskar en förhöjning af samtliga dessa pensionsbelopp.

Redan vid 1885 års riksdag väcktes förslag i detta syfte. Det blef dock afslaget på den grund att, enligt då nyss förut verkställd utredning, det icke ansågs möjligt för kassan att åtaga sig högre pensionerings-skyldighet.

Sedan dess har frågan oafslåtligen hållits vid lif af de revisorer, som i följd af Kongl. Maj:ts uppdrag granskat kassans förvaltning. Utskottet hänvisar i detta afseende till hvad derom förekommer i Andra Kammarens ofvan omnämnda tillfälliga utskotts betänkande. Här må blott anföras, att man på allt starkare grunder ansett sig kunna ifrågasätta, huru vida icke kassans ställning i sjelfva verket vore betydligt förmånligare än hvad som efter de ursprungliga beräkningarna antagits. De revisorer, som granskat kassans förvaltning under treårsperioden 1888—90, ansågo sig därför böra i sin den 8 augusti 1891 till Kongl. Maj:t afgifna berättelse hemställa om, jemte annat, en noggrann utredning af kassans ställning i försäkringstekniskt afseende. I anledning häraf infortrade Kongl. Maj:t yttrande af kassans direktion. Denna begärde å sin sida utlåtande i saken af inspektören öfver försäkringsanstalterna, professor A. Lindstedt, som utan att direkt vilja påstå, att kassans ställning vore så fördelaktig att förbättringar i de nuvarande pensionsvilkoren kunde ernås, dock medgaf, att de af revisorerne anförda siffror och skäl syntes hänvisa på en sådan möjlighet. Kassan skulle, enligt en af honom utförd öfverslagsberäkning, hafva vid 1890 års slut haft ett kapitalöfverskott af nära en million kronor; ett resultat, hvilket han dock sjelf betecknade såsom »högeligen osäkert».

Direktionen fann sig i utlåtande den 24 mars 1892 böra tillstyrka företaget af den föreslagna utredningen.

Hvad deremot beträffade ett af revisorerna jemväl framställt förslag om förhöjning från och med den 1 januari 1892 i pensionerna för de enkör med eller utan barn, som erhållit eller framdeles komme att erhålla pension efter delaktighetsbelopp, understigande 700 kronor, förklarade direktionen sig icke kunna förorda detsamma, då nemligen en dylik pensionsförhöjning otvifvelaktigt skulle komma att från pensionstagare inom öfriga af direktionen förvaltade inrättningar framkalla liknande anspråk och den dessutom icke vore öfverensstämmande med de af Riksdagen vid beviljande af statsbidraget till kassan meddelade bestämmelser. Skulle i en framtid det lägsta delaktighetsbeloppet komma att höjas, kunde ock väntas, att en motsvarande pensionsförhöjning då skulle påyrkas för dem, hvilka då pensionerats eller skulle pensioneras efter ett lägre delaktighetsbelopp.

Den 10 juni sistlidne år resolverade Kongl. Maj:t, att med den föreslagna utredningen borde tills vidare anstå; och lemnade han äfven i öfrigt de gjorda framställningarne i hithörande ämne utan afseende.

Då emellertid det »tillsvidare», som i nämnda beslut användts, torde antyda, att Kongl. Maj:t icke finner den i frågasatta utredningen öfverflödig, om den än vid då förevarande tillfälle icke syntes vara af omständigheterna nödvändiggjord, har utskottet icke funnit sagda beslut böra betraktas såsom hinderligt för den fullföljd af frågan, som motionärerna och Andra Kammaren ansett önskelig. En alltjemt befast öfvertygelse om möjligheten af ett bättre tillgodoseende af efterlevande enkors och barns intresse, måste, der den icke vare sig klarligen vederlägges eller ock vinner förtjent afseende, hos landets talrika folkskolelärarepersonal åstadkomma en misstämning, hvars befogenhet knappast torde kunna förnekas; och utskottet anser därför att den begärda utredningen icke bör dem förvägras. Men beträffande den ifrågasatta förhöjningen af de pensioner, som utgå på grund af lägre delaktighetsbelopp än 700 kronor, finner utskottet på ofvan anförda, af direktionen för ifrågavarande pensionsinrättning åberopade skäl, sagda åtgärd mindre tillrådlig.

Utskottet hemställer, därför att Första Kammaren må för sin del i ärendet besluta,

att Riksdagen i underdånig skrifvelse anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huru vida, utan höjning af vare sig statsbidraget eller delegarnes afgifter, en sådan förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskolelärnarnes enke- och pupillkassa må kunna ega rum, att samtliga pensioner utgå med högre procent af

delaktighetsbeloppet än hvad nu är fallet, samt att Kongl. Maj:t ville till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 8 april 1893.

Å utskottets vägnar:

SIGFRID WIESELGREN.

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 8 april 1893, kl. 12 midd.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, i anledning af väckt förslag om begäran om utredning rörande åstadkommande af en svensk arbetsstatistik.

Med tillstyrkande af inom Andra Kammarerna af herr *Ernst Beckman* väckt motion, n:o 3, har nämnda kammarers tredje tillfälliga utskott i ett derefter af kammarerna bifallet utlåtande hemställt, det Riksdagen genom skrifvelse till Kongl. Maj:t ville anhålla om utredning rörande lämpligaste sättet för samlande, bearbetande och publicerande genom statens försorg af en svensk arbetsstatistik samt om framläggande för Riksdagen af de förslag, som med anledning häraf må synas vara påkallade.

Då Första Kammarerna vid delfående af medkammarens beslut, begärt sitt andra tillfälliga utskotts utlåtande i ärendet, anser sig utskottet främst böra hänvisa till de omfattande meddelanden, hvilka beträffande innebörden och åstadkommandet af en arbetsstatistik gifvits så väl i motionen som i förberörda utskotts betänkande. Om man erkänner vigten af att arbetsklassens vilkor förbättras och ej kan neka att äfven samhällslagstiftningen måste i möjlig mån förfrämjande af detta mål anlitas, så följer deraf ock att samhället måste förskaffa sig den närmaste kännedom om